

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

PATVIRTINTA
Kauno medicinos
universiteto Senato
2004 m. gruodžio 17 d.
Nutarimu Nr. 3-11

ATNAUJINTA
2016 m. spalio 27 d.

LĖTINIŲ NEINFEKCINIŲ LIGŲ EPIDEMIOLOGIJA

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO PROGRAMA

Dalyko programos koordinatorius:

Profilaktinės medicinos katedros prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Padaliniai, dalyvaujantys dalyko programoje:

1. Onkologijos klinika, vadovė prof. dr. Elona Juozaitytė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

2. Pulmonologijos klinika, l.e.p. vadovas prof. dr. Skaidrius Miliauskas

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

3. Profilaktinės medicinos katedra, vedėjas prof. dr. Linas Šumskas

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

4. Endokrinologijos institutas, prof. dr. Rasa Verkauskienė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

5. Neurologijos klinika, vadovė prof. habil. dr. Daiva Rastenytė

padalinio pavadinimas, vadovo pareigos, pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė parašas

Kaunas, 2016 m.

Dalyko programos duomenys

Mokslų sritis	Biomedicinos mokslai
Moklo kryptis (kodas)	Visuomenės sveikata – 09
Dalyko pavadinimas	Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologija
Programos apimtis	160 val. (6 ECTS kreditai)
Paskaitos	38 val.
Seminarai	27 val.
Praktiniai darbai	12 val.
Savarankiškas darbas	83 val.

Eil. Nr.	Padalinys (klinika/katedra)	Kontaktinių valandų skaičius
1.	Profilaktinės medicinos katedra	61
2.	Onkologijos klinika	4
3.	Pulmonologijos klinika	2
4.	Endokrinologijos institutas	5
5.	Neurologijos klinika	5
Iš viso		77

Dalyko programos rengimo grupė

Eil. Nr.	Pedagoginis vardas, vardas, pavardė	Pareigos	Telefonas (darbo)	Elektroninio pašto adresas
1.	Prof.habil. dr. Abdonas Tamošiūnas	Profesorius	302886	abdonas.tamosiunas@ismuni.lt
2.	Prof.habil.dr. Apolinaras Zaborskis	Profesorius	242920	apolinaras.zaborskis@ismuni.lt
3.	Prof.dr. Aurelijus Veryga	Profesorius	242901	aurelijus.veryga@gmail.com
4.	Prof.habil.dr. Daiva Rastenytė	Profesorė	326039	daiva.rastenyte@ismuni.lt
5.	Prof.dr. Artūras Inčiūra	Profesorius	326726	arturas.inciura@kaunoklinikos.lt
6.	Prof.dr. Elona Juozaitytė	Profesorė	326726	elona.juozaityte@kaunoklinikos.lt
7.	Prof.dr. Skaidrius Miliauskas	Profesorius	326953	skaidrius.miliauskas@kaunoklinikos.lt
8.	Prof.habil.dr. Žilvinas Padaiga	Profesorius	242919	zilvinas.padaiga@ismuni.lt
9.	Prof.dr. Jūratė Klumbienė	Profesorius	242921	jurate.klumbiene@ismuni.lt
10.	Prof.dr. Janina Petkevičienė	Profesorė	242922	janina.petkeviciene@ismuni.lt
11.	Dr. Džilda Veličkienė	Profesorė	798607	dzilda.velickiene@ismuni.lt

Dalyko programos aprašas:

1. Dalyko programos poreikis.

Visuomenės sveikatos mokslo bei praktikos pažanga dvidešimtajame amžiuje sudarė sąlygas suvaldyti infekcijos bei aplinkos taršos sukeltų ligų epidemijas. Tačiau, tuo pačiu metu socialinė-ekonominė pažanga neigiamai įtakojo žmonių gyvenimą tiek ekonomiškai išsivysčiusiose, tiek ir skurstančiose šalyse, kur dėl greitesnio gyvenimo tempo, fizinio aktyvumo mažėjimo, sotaus valgybos galimybių atsiradimo ėmė plisti biologiniai ir elgesiniai lėtinių neinfekcinių ligų (LNL) rizikos veiksniai, pasireikšdami arterinio kraujospūdžio, lipidų, angliavandenių apykaitos sutrikimais, hipodinamija, padidėjusia kūno mase. Dvidešimtojo amžiaus pabaigoje LNL tapo globalia žmonijos sveikatos problema, reikalaujančia imtis neatidėliotinių priemonių šiai epidemijai sustabdyti bei sumažinti milžinišką socialinį ir ekonominį krūvį šalių sveikatos priežiūros sistemoms.

LNL epidemiologijos žinios padės visų specialybių sveikatos profesionalams suvokti LNL vystymosi rizikos koncepciją, jos pritaikymo galimybes LNL rizikos mažinimui individo bei populiacijos lygmenyse, o tuo pačiu ir būtinybę sveikatos sistemoje atitinkamą dėmesį skirti šių ligų profilaktikai. Ši studijų programa visų pirma skirta Visuomenės sveikatos krypties doktorantams, tačiau yra rekomenduotina ir kitų krypties sveikatos mokslų doktorantūros studijoms.

2. Dalyko programos tikslai.

Pagrindinis programos tikslas – gilinti doktorantų supratimą apie LNL vystymosi riziką bei suvokimą apie šios rizikos mažinimo galimybes šiuolaikinėje sveikatos sistemoje globaliu, Europos regiono bei Lietuvos mastu.

Programos uždaviniai:

a) Taikant epidemiologijos mokslo bei įrodymais pagrįstos medicinos principus tobulinti gebėjimus, skirtus gyventojų sveikatos būklės efektyviam įvertinimui lėtinių neinfekcinių ligų atžvilgiu.

b) Įsisavinti lėtinių neinfekcinių ligų išsivystymo rizikos įvertinimo metodus.

c) Susipažinti su lėtinių neinfekcinių ligų rizikos mažinimo galimybėmis įvairiuose amžiaus perioduose.

d) Suvokti integruotos lėtinių neinfekcinių ligų profilaktikos teorinius bei praktinius įgyvendinimo principus.

3. Dalyko programos sandara, turinys ir studijų metodai.

Lėtinių neinfekcinių ligų epidemiologijos programoje nagrinėjamos šiuolaikinės žinios apie LNL rizikos veiksniai vaikų ir suaugusiųjų populiacijose, pristatoma LNL vystymosi rizikos koncepcija, detalai aptariama pagrindinių LNL (kraujotakos sistemos, piktybinių navikų, lėtinių plaučių ligų, cukrinio diabeto) epidemiologija bei profilaktikos galimybės, pristatomi šios problemos nagrinėjimo statistiniai metodai. Dalyko programa užbaigiama parengtos esė LNL epidemiologijos ir profilaktikos tematika pristatymu.

Studijų metodai: informaciniai (paskaitos), praktiniai (seminarai), kūrybiniai (individualios užduotys, esė), savarankiškas darbas (mokslinės literatūros analizė).

4. Įvertinimas

Suminis balas: 100% = 10% dalyvavimas auditoriniuose užsiėmimuose + 30% individualus esė (nemažiau 10 psl., 2500 žodžių), + 30% darbas auditoriniuose užsiėmimuose, esė užduoties pristatymas grupėje, dalyvavimas diskusijose, 30% baigiamasis patikrinimas (3 teoriniai klausimai).

Pastaba. Praleidus daugiau kaip 30% auditorinių užsiėmimų, balas už dalyvavimą neskaičiuojamas.

TEORINĖ DALIS

Eil. Nr.	Paskaitos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Lėtinės neinfekcinės ligos kaip globali sveikatos problema bei rizikos koncepcija	3 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	Širdies ir kraujagyslių ligų vystymosi ir plitimo ypatumai tarp vyrų ir moterų	2 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
3.	Naujausios mokslinės žinios apie IŠL etiologiją, jos rizikos veiksnius	2 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
4.	Biologiniai LNL rizikos veiksniai vaikystėje ir paauglystėje	2 val.	Prof.habil.dr. Apolinaras Zaborskis
5.	Elgesiniai LNL rizikos veiksniai vaikystėje ir paauglystėje	2 val.	Prof.habil.dr. Apolinaras Zaborskis
6.	Jaunų žmonių gyvenamosios ir elgesio tyrimai	2 val.	Prof.habil.dr. Apolinaras Zaborskis
7.	Galvos smegenų kraujotakos sutrikimai kaip socialinė problema	2 val.	Prof.habil.dr. Daiva Rastenytė
8.	Piktybinių navikų epidemiologija pasaulyje ir piktybinių navikų profilaktika	2 val.	Prof.dr. Arturas Inčiūra
9.	Vėžio kontrolės programa	2 val.	Prof.dr. Elona Juozaitytė
10.	Lėtinė obstrukcinė plaučių liga ir plaučių vėžys	2 val.	Prof.dr. Kęstutis Malakauskas
11.	Cukrinis diabetas: dažnis, tendencijos, priežastys, prevencija	2 val.	Doc. dr. Džilda Veličkienė
12.	Arterinės hipertenzijos epidemiologija	2 val.	Prof.dr. Jūratė Klumbienė
13.	Mitybos ryšio su lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis mokslinis pagrindimas	2 val.	Prof.dr. Janina Petkevičienė
14.	PSO ir Europos Sąjungos iniciatyvos siekiant sumažinti su mityba susijusių lėtinių ligų paplitimą	2 val.	Prof.dr. Janina Petkevičienė
15.	Sveikatos ir sveikatos priežiūros prieinamumo socialiniai ir ekonominiai skirtumai	2 val.	Prof.habil.dr. Žilvinas Padaiga
16.	Pagrindinės širdies ir kraujagyslių ligų epidemiologinių tyrimų rūšys bei tyrimų rezultatų panaudojimo galimybės	2 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
17.	Tabako ir alkoholinių gėrimų vartojimo įpročiai, įtaka sveikatai, efektyvios kontrolės strategijos	3 val.	dr. Mindaugas Štelemėkas
18.	Epidemiologiniai fizinio aktyvumo ir jo įtakos sveikatai tyrimai	2 val.	Doc. dr. Vilma Kriaučionienė

TEORINĖ-PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Sergamumo ir mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų rodiklių paieška ir analizė	3 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	IŠL rizikos vertinimas	3 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
3.	Pagrindinių statistinių metodų panaudojimas analizuojant konkretaus epidemiologinio tyrimo duomenis	3 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
4.	Šeimos ir mokyklos aplinkos veiksnių tyrimas	3 val.	Prof.habil.dr. Apolinaras Zaborskis
5.	Pirminė galvos smegenų insulto profilaktika ir informacinių sistemų panaudojimo galimybės	3 val.	Prof.habil.dr. Daiva Rastenytė
6.	Priklausomybės, jų gydymo ir prevencijos galimybės	3 val.	dr. Mindaugas Štelemėkas
7.	Cukrinio diabeto kontrolės ir komplikacijų profilaktikos principai	3 val.	Doc. dr. Džilda Veličkienė
8.	Moksliniais įrodymais pagrįsta arterinės hipertenzijos kontrolė	3 val.	Prof.dr. Jūratė Klumbienė
9.	Socialinių ir ekonominių sveikatos ir sveikatos priežiūros skirtumų mažinimo galimybės	3 val.	Prof.habil.dr. Žilvinas Padaiga

PRAKTINĖ DALIS

Eil. Nr.	Seminaro temos pavadinimas	Trukmė	Dėstytojas
1.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof.habil.dr. Abdonas Tamošiūnas
2.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof.dr. Janina Petkevičienė
3.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Prof.dr. Jūratė Klumbienė
4.	Esė pristatymas ir diskusija pristatomų darbų tematika	3 val.	Doc. dr. Vilma Kriaučionienė

SAVARANKIŠKAS DARBAS

Pasiruošimas auditoriniams užsiėmimams, egzaminui, esė parengimas.

Rekomenduojama literatūra

Eil. Nr.	Leidinio pavadinimas	Leidinio autorius	Leidimo metai ir leidykla
1.	Global status report on noncommunicable diseases	WHO	2014, WHO/HQ Geneva
2.	The European Health report 2012: charting the way to well-being		2013, WHO Regional Office for Europa, Copenhagen
3.	Global burden of disease and risk factors	A.Lopez, C.D.Mathers et.al.	Oxford University Press and World Bank
6.	A strategy to prevent chronic disease in Europe: a focus on public health action - CINDI vision	WHO	2004, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
7.	Lietuvos sveikatos priežiūra Europos Sąjungos ir pasaulio kontekste	V.Grabauskas	2010, Lietuvos sveikatos sektorius amžių sandūroje, p.84-103
8.	Core health indicators in the WHO European Region. Special focus: noncommunicable diseases	WHO	2013, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
9.	Global Action Plan for implementation of Noncommunicable disease prevention and control 2014-2025	WHO	2013, WHO/HQ, Geneva
10.	Implementing a Health 2020 vision: governance for health in the 21-st century-making it happen	I.Kikbusch	2013, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
11.	World Health Organization. Alcohol in the European Union Consumption, harm and policy approaches. http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0003/160680/e96457.pdf	Peter Anderson, Lars Møller and Gauden Galea.	2012, WHO
12.	Alkoholio kontrolės politikos vertinimas, alkoholio vartojimo daromos žalos vertinimas. http://issuu.com/larisajakovuk/docs/leidinys_alkoholio	Veryga A., Prochorskas R., Štelemėkas M.	2013, Valstybinis psichikos sveikatos centras.
13.	World Lung Foundation, American Cancer Society. http://www.cancer.org/research/researchprogram/funding/internationaltobaccocontrol/itc-tobacco-atlas	Eriksen M., Mackay J., Ross H. The Tobacco Atlas 4th Edition.	2013
14.	SCORE performance in Central and Eastern Europe and former Soviet Union: MONICA and HAPIEE results.	Vikhireva O, Pajak A, Broda G, Malyutina S, Tamosiunas A, Kubinova R, et al.	2013 Jun 20. Eur Heart J. [Epub ahead of print]
15.	Cardiovascular risk factors and cognitive function in middle aged and elderly Lithuanian urban population: results from the HAPIEE study.	Tamosiunas A, Baceviciene M, Reklaitiene R, Radisauskas R, Jureniene K, Azaraviciene A, et al.	2012, BMC Neurol.; 12:149. doi: 10.1186/1471-2377-12-149.
16.	Mortality in relation to smoking: 50 years' observations on male British doctors	Doll R, Peto R, Boreham J, et al.	2004 BMJ; 302:868-4
18.	Impact of age on the importance of systolic and diastolic blood pressures for stroke risk: the MONica, Risk, Genetics, Archiving, and Monograph (MORGAM) Project	Vishram JK, Borglykke A, Andreasen AH, Jeppesen J, Ibsen H, et al.	2012, Hypertension 60(5): 1117-23.
20.	Comparison of four definitions of the metabolic syndrome and odds of ischemic heart disease in the Lithuanian urban population.	Luksiene DI, Baceviciene M, Tamosiunas A, Reklaitiene R, Radisauskas R	2012 Jun, Int J Public Health . 57(3):543-50.
21.	Trends in prevalence, awareness, treatment, and control of hypertension, and the risk of mortality among middle-aged Lithuanian urban population in 1983-2009.	Reklaitiene R, Tamosiunas A, Virviciute D, Baceviciene M, Luksiene D	2012 Aug 31, BMC Cardiovasc Disord . 12:68. doi: 10.1186/1471-2261-12-68

22.	The interleukin-6 receptor as a target for prevention of coronary heart disease: a mendelian randomisation analysis	Interleukin-6 Receptor Mendelian Randomisation Analysis (IL6R MR) Consortium, Hingorani AD, Casas JP.	2012 Mar 31, Lancet. 379(9822):1214-24. doi: 10.1016/S0140-6736
23.	2013 ESH/ESC Guidelines for the management of arterial hypertension	ESH-ESC Guidelines Committee	2013, Journal of Hypertension 31:1281–1357
24.	The North Karelia Project: from community intervention to national activity in lowering cholesterol levels and CHD risk	Puska Pekka	1999, Eur Heart J 1(Suppl.S): S9-S13
25.	Coronary heart disease epidemiology. From aetiology to public health.	Ed. Marmot M., Elliot P.	2005, Oxford University Press 935 p.
26.	Social determinants of health and well-being among young people. Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study: international report from the 2009/2010 survey. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2012 (Health Policy for Children and Adolescents, No. 6). Available from URL: http://www.hbsc.org/publications/international/ .	Currie C, Zanotti C, Morgan A, Currie D, de Looze M, Roberts C, Samdal O, Smith ORF, Barnekow V (Eds.)	2012, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe
27.	The 2011 ESPAD Report. Substance use among students in 36 European countries. Available from URL: http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf	Hibell B., Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Kraus L (Eds.).	2012, Stockholm: the Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN)
28.	European strategy for child and adolescent health and development. Action tool. WHO, 2005. Available from URL: http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/policy/european-strategy-for-child-and-adolescent-health-and-development	WHO	2005, WHO Regional Office for Europe, Copenhagen
29.	Child public health	Blair M, Steward-Brown S, Waterston T, Crowther R	2003, Oxford University Press
30.	Putting non-communicable diseases on the global agenda. Children and NCDs. Available from URL: http://www.ncdalliance.org/children		2014, The NCD Alliance
31.	A Focus on Children and Non-Communicable diseases (NCDs). Available from URL: http://ncdalliance.org/sites/default/files/rfiles/20110627_A_Focus_on_Children_&_NCDs_FIN_AL_2.pdf	Child-focused Working Group	2011, The NCD Alliance
32.	Lietuvos vėžio registras, internetinė prieiga: http://www.vuoi.lt/?457134211		
33.	EUROCARE. EUROCARE-4 database: Survival of cancer patients in Europe. Prieiga per internetą: http://www.eurocare.it/Portals/0/CDEU4/Forms/		
34.	Global cancer statistics.	Jemal A, Bray F, Center MM, et al.	2011, J Clin CA Cancer 61:69.
35.	Principles of cancer screening: lessons from history and study design issues.	Croswell JM, Ransohoff DF, Kramer BS.	2010, Semin Oncol 37:202-15.
36.	Screening: evidence and practice.	Raffle A, Gray M.	2007, Oxford University Press
37.	Screening and Surveillance for the Early Detection of Colorectal Cancer and Adenomatous Polyps, 2008: A Joint Guideline from the American Cancer Society, the US	Levin B, Lieberman DA, McFarland, et al.	

	Multi-Society Task Force on Colorectal Cancer, and the American College of Radiology. CA Cancer J Clin. 2008;58.		
38.	American Cancer Society guidelines for breast screening with MRI as an adjunct to mammography.	Saslow D, Boetes C, Burke W, et al for the American Cancer Society Breast Cancer Advisory Group.	2007, CA Cancer J Clin. 57:75-89.
39.	American Cancer Society, American Society for Colposcopy and Cervical Pathology, and American Society for Clinical Pathology Screening Guidelines for the Prevention and Early Detection of Cervical Cancer.	Saslow D, Solomon D, Lawson H, et al.	2012 Mar 14, 2012 May-Jun, CA Cancer J Clin. 62(3):147-72. Epub
40.	Smith RA, Brooks D, Cokkinides V, Salsow D, Brawley OW. Cancer screening in the United States, 2013: A review of current American Cancer Society guidelines, current issues in cancer screening, and new guidance on cervical cancer screening and lung cancer screening. CA Cancer J Clin 2013, Mar-Apr;63:87-105. Accessed at http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.3322/caac.21174/full on April 23, 2013.		
41.	American Cancer Society lung cancer screening guidelines: CA Cancer Journal for Clinicians.	Wender R, Fontham E, Barrera E, et al.	2013 Jan 11, [Epub ahead of print].
42.	Cancer Control: Knowledge Into Action: WHO Guide for Effective Programmes: Module 4.		2008, WHO/HQ, Geneva
43.	Temporal and geographic trends in the global stroke epidemic.	Kim AS, Johnston SC	2013, Stroke 44(6 Suppl 1): S123-5.
44.	Changes in stroke epidemiology, prevention, and treatment.	Kinlay S	2011, Circulation 124(19): e494-6.
45.	Measuring and changing the quality of care via national registries.	Schwamm LH	2013, Stroke 44(6 Suppl 1):S132-5.
46.	Current registry studies of acute ischemic stroke.	Veltkamp R, Juttler E, Pfeffercom T et al	2012, Nervenarzt. 83(10): 1270-4.
47.	The European Lung White Book.		2013, European Respiratory Society
48.	Temporal and geographic trends in the global stroke epidemic.	Kim AS Johnston SC	2013, Stroke 44(6 Suppl 1): S123-5.
49.	Changes in stroke epidemiology, prevention, and treatment.	Kinlay S	2011, Circulation 124(19): e494-6.
50.	Measuring and changing the quality of care via national registries.	Schwamm LH	2013, Stroke 44(6 Suppl 1):S132-5.
51.	Global Atlas on cardiovascular disease prevention and control	WHO	2011, WHO/HQ, Geneva
52.	Diet, nutrition and prevention of chronic diseases: report of a joint WHO/FAO expert consultation	WHO	2003, WHO/HQ, Geneva
53.	Food, nutrition, physical activity, and the prevention of cancer: a global perspective		2007, World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research

54.	Essentials of human nutrition	Edited by Mann J and Truswell AS	2012, Oxford University Press
55.	Introduction to human nutrition. (The Nutrition Society Textbook).	Introduction to human nutrition. (The Nutrition Society Textbook).	2009 Wiley-Blackwell
56.	Modelling obesity trends and related diseases in Eastern Europe.	<u>Webber L, Kilpi F, Marsh T, Rtveladze K, McPherson K, Brown M.</u>	2012 Aug, Obes Rev. 13(8):744-51.
57	National, regional, and global trends in fasting plasma glucose and diabetes prevalence since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 370 country-years and 2.7 million participants.	Danaei G, Finucane MM, Lu Y, Singh GM, Cowan MJ, Paciorek CJ et al.	2011, Lancet, 378(9785):31-40.
58.	Lifetime risk and projected population prevalence of diabetes.	Magliano DJ, Shaw JE, Shortreed SM, Nusselder WJ, Liew D, Barr EL, et al.	2008, Diabetologia 51(12):2179-86. IDF Diabetes Atlas fourth edition Diabetes and IGT
59.	The Diabetes Prevention Program Outcomes Study Research Group; prepared on behalf of the DPPOS Research Group. Long-term effects of the Diabetes Prevention Program interventions on cardiovascular risk factors: a report from the DPP Outcomes Study.	Orchard TJ, Temprosa M, Barrett-Connor E, et al.	2012, Diabet Med
60.	Cost-effectiveness of interventions to prevent and control diabetes mellitus: a systematic review.	Li R, Zhang P, Barker LE, Chowdhury FM, Zhang X.	2010, Diab Care

Numatomų dėstytojų sąrašas:

Dalyko programoje dėstysiantys profesoriai arba vyriausieji mokslo darbuotojai:

1. Prof. habil. dr. Abdonas Tamošiūnas
2. Prof. habil. dr. Apolinaras Zaborskis
3. Prof. habil. dr. Daiva Rastenytė
4. Prof. dr. Elona Juozaitytė
5. Prof. dr. Kęstutis Malakauskas
6. Prof. habil. dr. Žilvinas Padaiga
7. Prof. dr. Jūratė Klumbienė
8. Prof. dr. Janina Petkevičienė
9. Prof. dr. Artūras Inčiūra

Dalyko programoje dėstysiantys docentai ir mokslų daktarai:

1. Doc. Vilma Kriaučionienė
2. Doc. dr. Džilda Veličkienė
3. Dr. Mindaugas Štelemėkas